

SZAKTÁRGYI KRITÉRIUMVIZSGA TÉTELSORA

RTAK újabb tanári 3 féléves nappali és levelező képzéshez
RTAK nem tanári mesterszakot követő 2 féléves levelező képzéshez
Érvényes: 2023 ősztől

1.
 - A. A Naprendszer felépítése, fejlődése (bolygók típusai, a Föld mint égitest, egyéb égitestek, vázlatos fejlődéstörténet)
 - B. Társadalmi és térbeli egyenlőtlenségek az Amerikai Egyesült Államokban (amerikai társadalomideál, individualizmus, az állam szerepe; a szegénység „városodása”; neoliberalizmus; városi és regionális egyenlőtlenségek)
2.
 - A. A Föld belső szerkezete (kéreg, köpeny, mag, a megismerés módszerei) és a lemeztektonika (bizonyítékok, lemeztípusok, lemeztalálkozások, kapcsolat földrengésekkel, vulkánossággal, hegységrendszerekkel)
 - B. A Kárpát-medence etnikai és vallásföldrajzi képe (történeti háttér; regionális áttekintés: párhuzamok és eltérések; demográfiai tendenciák és előrejelzések)
3.
 - A. A Föld felszínformáló folyamatainak áttekintése a szállítóközeg szerint: a víz, a jég és a szél munkája
 - B. Kína globális gazdasági hatalommá válásának okai és további növekedésének kérdőjelei (gazdasági reformok, világgazdasági közeg, gazdaságfejlesztési modellek, tengerentúli kínaiak, születésszabályozás, belső migráció, természeti erőforrások)
4.
 - A. Vulkanosság (tűzhányó- és működéstípusok, területi elrendeződés, utóvulkáni működés, vulkánok pozitív és negatív hatásai az emberi társadalom szemszögéből)
 - B. Az Európai Unió kialakulása, világgazdasági, világpolitikai szerepe és regionális különbségei (előzmények, az európai integrációs folyamat fő állomásai; tagországok és csatlakozásuk időpontja, oka; legfőbb intézmények; regionális egyenlőtlenségek, társadalmi-politikai törésvonalak)
5.
 - A. A Föld és az élet fejlődésének főbb szakaszai (földtörténeti korok, a kontinensek helyzetének változása, az élővilág fejlődése, kihalások)
 - B. Magyarország településhálózati képe, a településhierarchia fejlődési folyamata (történeti háttér; városfejlesztési ciklusok; településhierarchia és fejlettségi különbségek; Budapest–vidék, város–faluk ellentét; társadalmi, gazdasági hatások és következmények)
6.
 - A. Az éghajlati elemek nagyléptékű tér- és időbeli változása (szoláris éghajlati övek, éghajlatot befolyásoló tényezők, nagy földi légkörzés), a jelenlegi globális éghajlatváltozás lehetséges okai és következményei (természeti és társadalmi tényezőkre kitérve; éghajlatváltozás mértéke földtörténeti összehasonlításban)
 - B. A Föld népességének alakulása a legfontosabb demográfiai mutatók alapján (alapfogalmak; történeti áttekintés; mutatók, modellek, előrejelzések; regionális különbségek és okaik)

- 7.
- A. Globális környezeti problémák, melyek nem a klímaváltozáshoz kapcsolódnak (hulladékok; szennyvizek, különös tekintettel az óceánokra; erdőirtás; természeti erőforrások túlzó kihasználása; ökológiai lábnyom)
 - B. Térképészet (térkép fogalma, tartalma, méretarány, szintvonal, színezés, jelkulcs, vetületek, térképek készítése régen és ma). A térinformatika és távérzékelés alapfogalmai, valamint eszközként való használatuk (raszter, vektor, műholdak, GPS; ingyenes online szoftverek és adatbázisok különös tekintettel az oktatásban való felhasználhatóságra)
- 8.
- A. A globális migráció fő jellemzői (fő útvonalak, kibocsátó és célországok, taszító és vonzó tényezők, a migráló népesség szerkezete, a nemzetközi migráció volumenének időbeli alakulása)
 - B. A Kárpát-medence áttekintő természetföldrajzi képe (szerkezet, domborzat, éghajlat és biogeográfia)
- 9.
- A. A tőke, az áru és a szolgáltatások globális áramlásának fő jellemzői (nemzetközi munkamegosztás, a gazdaság globalizálódása, fő kibocsátó- és célterületek, gazdasági integrációk)
 - B. Egy magyar nagytáj komplex jellemzése (kialakulás, domborzat, hidrogeográfia, talajok, biogeográfia; népesség, településszerkezet, társadalmi összetétel, gazdasági jellemzők)
- 10.
- A. A globális urbanizáció fő jellemzői (alapfogalmak; az urbanizáció szakaszai; urbanizációs gócpontok; globális tendenciák, hátterük és következményeik)
 - B. Európa szerkezeti-domborzati képe (áttekintő jellemzés a nagytájak alapján)

ÁLTALÁNOS ÚTMUTATÓ A TÉTELEK KIDOLGOZÁSÁHOZ

A vizsgára felkészüléshez javasoljuk, hogy az összefüggéseket értsék meg, és arra fókuszáljanak, hogy mit honnan tudunk, milyen adatok, mérési módszerek lehetnek egy-egy ismeret mögött. Még ha át is veszik egymástól a tételket (aminél jobb a saját kidolgozás), mindenképp javasoljuk, hogy minden tételnek egy kicsit önállóan is nézzenek utána. Tegyenek fel maguknak kérdéseket – akár a kidolgozott tétel alapján –, és keressék meg rá a választ.

Az általános tételek (A) kapcsán mindig gondoljanak arra, hogy ezek konkrétan milyen földrajzi helyekhez köthetők. A regionális tételek (B) kapcsán viszont jusson eszükbe, hogy milyen általános összefüggésekhez kapcsolhatók az adott terület jellemzői.